

בזהריותו ור"ד הוא ומזהרין עלה הא מדסופא ר"ש רישא לאו ר"ש ולא סגי לפרושי כולה סוגיא בלא פלוגתא. ומה שכתב הראב"ד ז"ל דרכ פסא מפרש למתניהו אשוינו בעשוי מומין כו' ננוסחאות שלנו כרינא רגיונין ודוקא בעשוי מומין אוקמה דאין כמתייחס הדקא קושיין לדוכתא אולימא כמתייחס בעל שמים הוא ואם דכריי רלכ"ד ז"ל ה"ל לעמוד אשויי סימא קדשי דקד בנים מדקלמא לעולם שכל מומין חמטע דוקא וכלהי מדמיתו הככור והטעמא דקדמורא דכריי ר"מ ז"ל אשקס כח"ק דפרק חלק :

וּסְקִילִין הָיוּ. הֵלֵךְ פ' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (דָּק ס"א וס"ב) : מִצֻּה בֵּיד הַמּוֹסֵת כו'. עַד וְלֹא וִיכֻסְתָּ לַעֲשׂוֹת כִּסְפִי פִרְשָׁת רָחֵל אֲנֹכִי הָיָה עֵינֶיךָ וְנִיחִיתִי לֹה בְּמִקְוֹמוֹת בְּתַלְמוּד : הַמִּסִּית אַחֲרֵיכֶם לַעֲשׂוֹת עַד וְשָׁמַע חִיּוֹן פ' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (סג) : נְבִיאִי הַתְּהַלֵּחַ עַד כִּרִּי זֶה נִתְקַן. פ' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (סג) : וְאִסּוּר לְדַרְשׁ דִּין עַד נִכְבִּיחַ הַכֹּהֵן. פ' חֶלֶק (דָּק ק"ג) : וְכֵן נִבְיָא אֲשֶׁר כָּוֵן עַד מִיחֻס בְּתַנּוּן. פ' סִמְחָתוֹן (דָּק ט"ז) : כֹּל הַמּוֹעֵד עֲמָנוּ עַד כֹּל תַּחֲרוּם מִמֶּנּוּ וְאִין דִּינִין שָׁרֵי נִבְיָא שָׁרֵי אֲלָף אֲלָף שֶׁל ע"א. פ' דִּמְסֻדְרִין (דָּק י"ז י"ח) : הַגּוֹדֵר בְּשֵׁם עֲבוֹדָה כּוֹכְבִים עַד וְיִסְקִימוּ בְּשֵׁם וכו'. פ' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (דָּק ס"ג) : כִּתְּבָה הַרְבֵּה ר' זֶל וְהָ אֲחֵרֵי גִמְו' וכו' חֲזוֹן מִשְׁכָּנֵה וְיִמְיָר וְתַמְלָל הַיְּבִירֵי בְּשֵׁם עַכ"ל : וְאִין אֲחֵרֵי כִי שֶׁ רָמַז ז'ל פֶּסֶק כָּל וְיִוָּהֵן פֶּרֶק י"א מַלְל' כִּסְדֻרִין וְיִדּוּעַ כִּי הֵלֵכֶם רוּחָא חַת הַתְּמוּרָה (דָּק ג') וְנִפְסַק שְׁמוֹת שְׁמֵת תֵּינִין (דָּק כ"א) וכו' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (דָּק ס"ג) וְפֶרֶק הַבּוֹרֵךְ חַת הַיְּעוֹלֵת וּמִקָּלָת כּוֹף פֶּרֶק הַלּוֹקִין וְכִמְתָּה מִקְוֹמוֹת בְּתַלְמוּד אֲבָךְ גִּרְחָל וְאִי אֲשֶׁר שְׁעָלָה מִרְלָה ז'ל וְדַעְהוּ עֲמוּק וְקִלְתּוּ גְדוֹלָה וְפֶסֶק דְר' שְׁכֻזִּיר רֵאכ"ד ז'ל רִישָׁא דַּמְתִּיחִין דַּמְגַּפֵּס פ' אֲרֻבֵּת מִיחֻס (דָּק ס"ג) וְפֶסֶק הַדְּמוּרֵי בְּשֵׁמוֹ הַמְתִּיקִים כִּסְפָא דַּמְתִּיחִין בְּשֵׁמוֹתֵיהֶן סֵתָם כִּסְרִיחָא דִּגְרָסִין עַלֵּה מַגְלָן דַּחֲתִיא

בשמה והמקיים בשמה מ"ש הנודר והמקיים דלא לקי משום דהוי לאו שאין בו מעשה הני נמי לאו שבכללות הוא ואין לוקין עליו אלא כי אחת רבין אמר ר' אלעזר על כן אינו לוקה חוץ מהנודר והמקיים מאי שנא אהרן דלא לקי משום דהוה ליה לאו שבכללות הני נמי לאו שאין בו מעשה הוא והוא כר' יהודה דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו עכ"ל

הגמרא. ופשיטא כדברי הראב"ד ולדעת רבין י"ל דכיון דבין לרב דמיא בין לרבין ואליבא דר"א מנפך ומנפך לא דמו לנודר ומקיים דבחד לקי ובחד לא לקי אלא דפליגי בדי מנייהו הוא דלקי והיינו דמנפך ונודר ומקיים לא ערביניהו חנא והננוהו אלא פליגייהו בחרי צבי לגלויי לן דאש"ג דמן הדין לא לקי הכא קום ליה לחנא דלקי ורצ דמיא סבר דהאי דלקי היינו מנפך ומנפך דכיון שיש בהם מעשה אש"ג שהם לאו שבכללות ראוי יותר לעונש מכלאו מפורש ואין בו מעשה ואקשו עליה כיון דלאו שבכללות ליכא למ"ד בעלמא דלוקין עליו ליכא למימרא דסבר חנא דבכא לוקין ואסיקא כרבין דאמר דהאי דלקי היינו נודר ומקיים כיון שהם מפורשים בכחב אש"ג שאין בו מעשה ראוי לומר דבכא קאמר חנא דלוקין יותר מכלאו שבכללות אש"ג שיש בו מעשה משום דלאו שבכללות לא אשכחן בעלמא מאן דפליגי ואמר דלוקין עליו אלא חנא חנא שום סברא ללקות על לאו שבכללות אבל לאו שאין בו מעשה אשכחן ר"י דאמר לוקין עליו וא"כ הרי יש מקום לומר דסבר חנא דידן בבחי' לאו כר"י

פרק ששי

א העושה "אוב או ידעוני ברצונו בודון חייב ברת ואם היו שם עדים והתראה נסקל. היה

שונו מביא חטאת קבועה. * כיצד הוא מעשה האוב. זה שהוא עומד ומקטיר קטרת ידועה ואוחז שרביט של הדם בידו ומניפו והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם עד שישמע השואל כאלו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד וכאלו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרניש בו. וכן הלוקח גולגולת המת ומקטיר לה ומנחש בה עד שישמע כאילו קול יוצא מתחת שחיו שפל עד מאד ומשיבו. כל אלו מעשה אוב הן והעושה אחד מהן נסקל: ב כיצד ימנע הידעוני. מניח עצם עוף ששמו ידוע בפיו ומקטיר ועושה

השגת הראב"ד * כיצד מעשה האוב זה שהוא עומד ומקטיר. א"ל בניה סקירות עושה כן ובעור של אדם מה ומדבר משחיו של מה :

א סמ"ג לאוין לה. טור י"ד סי' קטע : ב עי' בסמ"ג לאוין לס :

לחם משנה

במדבר דהיינו משום דלית בהו מעשה דבציטול פסח ומילה הוי ציטול מזה והוי שב ואל תעשה. ואולי רצה לתח בפסח ומילה טעם אחר יותר פשוט ומ"מ ז"ל : ביצד הוא מעשה האוב וכו'. שם במשנה (דף ס"ה) אמרו בעל חוב זה פיתוס המדבר משחיו. ועוד שם בגמרא ח"ר בעל חוב זה המדבר בין הפרקים ומבין אילני ידיו. ידעוני זה המניח עצם ידוע צפוי והוא מדבר מאליו מהיבי והיה כחב מארץ קולך מאי לאו דמשהני כי אורחיה לא דלוקין ויהיב בין הפרקים ומשהני ח"ס ותאמר האשה אל שאלו אלהים ראויה עולים מן הארץ מאי לאו דמשהני כאורחיה לא דיהיב בין הפרקים ומשהני. עוד שם ח"ר בעל חוב אחד המעלה בזכורו ואחד הנשאל בגלגל וכו' שאל בגלגל עולה כדרכו ועולה בשבת והקשו שם עולה להיכא סליק הא קמיה מנה אלא אימא עונה כדרכו וכו'. ומדברי רש"י ז"ל נראה שהוא מפרש מדבר משחיו שמעלה את המת והמכשף שמים למת תחת שחיו של המכשף ופירוש בין הפרקים ג"כ הוא כפי האי גוונא שר"ל שהמת עולה והוא יושב בין הפרקים של מכשף, ורבינו נראה לכאורה מדבריו שאינו מפרש כן שמים את המת תחת שחיו אלא נראה שהקול יוצא מתחת שחיו שכן כתב כאילו קול יוצא מתחת שחיו וכן בין הפרקים ז"ל כי האי גוונא שהקול נראה כיוצא מבין הפרקים של מכשף אבל לעולם הוא אינו עולה ויושב בין הפרקים וקשה על זה מאי פריך בגמ' מאי לאו כי אורחיה דהא ודאי כי אורחיה הוא כהרי כהב רבינו שאינו עולה מן הקבר אלא נראה כאלו הקול יוצא מתחת לארץ ועל זה אמר הכחוש כחב מארץ קולך. ועוד קשה מה מקום להיוון דלוקין ויהיב הא לדעתו אין המת עולה ויושב בין הפרקים אלא הקול נראה כיוצא מן הפרקים וליכא למימר דלוקין ויהיב, ועוד דע"כ פירוש הברייתא בגולגל דומיא דמתניתין ובגולגל לא שייך למימר סליק ויהיב כדאמרו לקמן בגמ' עולה להיכא סליק הא קמיה מנה, ונראה ודאי דרבינו מפרש כפי' רש"י ז"ל שמכשף מעלה את המת ויושב בין שחיו של מת או בין פרקיו וכפירש"י ז"ל. אבל רבינו כתב בפירוש המשנה וכל מה שאתה רואה ממאמרם שומע ומדבר בענין זה היא שמיעה כוזבת כפי מה שישם מהשגתו בזה כמו שילמד לבני אדם הרבה במקום הפנימי רוצה לומר בשעת החיידות ע"כ. ולכן נראה ודאי שהוא סובר שכל זה שאמר מעלה את המת והמת עולה ויושב בין הפרקים וכן הוא יושב בין שחיו ומדבר משחיו הכל הוא דמיון והוא דבר כוזב אבל לעולם המת לא יעלה מן הארץ וכמ"ס הרמב"ם בצעל אוב דשאל אלא לענין אמיתות הדבר הוא שימנע השואל כאילו אחד מדבר עמו מתחת לארץ וכמו שאמר הכחוש והיה כחב מארץ קולך שהוא קול נמוך, ולכן נראה שמעלה מת ויושב בין הפרקים כו' וכן מה שאמר יושב בין שחיו הוא מהקול נמוך שגורא שיוצא משחיו והכל הוא דבר כוזב, ולכן רבינו ז"ל לא הזכיר כחב דברי הגמרא שהכל הוא דמיון וענין כוזב לפי מה שגורא לבני אדם אלא הזכיר אמיתות הדבר ואמר שנין האמת הוא כך ושהכל הוא טעות, ולכן רבינו לא הזכיר ענין עלות המת כלל לפי שכפי האמת אינו כן אלא אמר שכפי האמת הוא נראה כאילו קול יוצא מתחת לארץ וכן בגלגל הוא מקטיר כו' ומה שאמר יוצא מתחת שחיו הזכיר שהוא ענין דמיון שגורא כאילו הקול יוצא מתחת שחיו. והשגתו בזה יתורץ הכל מדברי הגמרא הם כפי הדמיון ודברי רבינו כפי האמת וכמו שהוא ענינו גלה בפירוש המשנה. וא"ת איך כתב רבינו מקטיר קטרת גבי אוב הא לא נאמר בגמרא הקטרת קטרת גבי

כתבתי שם חידוש לקושיית הראב"ד ז"ל שהשיג כחב על רבינו שבגמרא משמע דאחי כר' יהודה ועל הכל הארכתי שם ולכן איני מאריך כאן ועיין במהר"י קולון שרש ע"ו שיישב שם השגת הראב"ד ז"ל :

פ"ו א העושה אוב או ידעוני וכו' היה שוגג מביא חטאת קבועה. דברי רבין ומתמיהים שבגמרא פרק ארבע מיתות (דף ס"ה) אמרו ידעוני אין בו מעשה ומשום הכי לא תני ליה גבי שלשים ושש כריתות לריש לקיש ולר' יוחנן משום הכי ודאי דהוה ליה למתני משום דמתניתין ר"ע היא דלא בעי מעשה אלא טעמא דלא פני לה משום דהואיל ושיניהו בלאו אחד וכו' וריש לקיש ס"ל דאש"ג דר"ע לא בעי מעשה היינו מעשה רבה אבל מעשה זוטא בעי ח"כ משמע מהכא דלרש לקיש ודאי לכולי עלמא ידעוני פטור מקרבן ואפילו לר' עקיבא דלא בעי מעשה משום דלכולי עלמא מעשה זוטא בעיין ור' יוחנן מודה ודאי דאינו חייב קרבן לרבנן דפיקרי מגדף משום דלית ביה מעשה אלא דוקא לר"ע דלא בעי מעשה חייב וא"כ קשה על רבינו דהוא ז"ל פסק כאן הידעוני חייב בקרבן היינו ודאי כר"ע ואליבא דר' יוחנן דאמר דר"ע לא בעי מעשה כלל ובפרק ח' מהלכות שגגות בהחילתו פסק רבנן וכתב שם וכל עבירה שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת חוץ משלש עבירות מגדף וציטול מילה וקרבן פסח וא"כ כיון דפסק דמגדף פטור הוא הדין ידעוני דהא ר' יוחנן מודה דלרבנן ודאי פטור וא"כ קשיא מדידיה אדידיה ועוד קשה על מה שכתב שם מלבד מה שכתב כאן דלמה לא כתב שם חוץ ממגדף וידעוני כיון דהוא פסק כרבנן וכמו שהקשו בגמרא לר"ל יא אוב ומגדף מצוי ליה הכי נמי קשיא על דברי רבינו יא מגדף וידעוני מצוי ליה והוה ליה למימר חוץ ממגדף וידעוני. ובאמת קושיא זאת היא חזקה. ולתתן זה דקדקתי הלשון שכתב רבינו שם בשמיעה העבירות דכריתות שכתב העבירות וכתב שם בעל ידעוני במעשה ומדכתב במעשה נראה לי מדבריו דלית ליה תרי גווי דידעוני חד דאיכא ביה מעשה וחד דליכא ביה מעשה דהיינו המדבר העמידות בציטול מצוי מצוי שומע ע"כ פטור ונקרא ידעוני מפני שרוב המדברים לופים העמידות בציטול מצוי מצוי שומע ע"כ פטור והעמידות מצוי שומע ע"כ כלל בשם ידעוני שהוא שם הכולל. ויאל לו זה לרבינו מפני שהוקשה לו בדברי הגמרא. קושיא חזקה דהיינו אמר דלא מנה ידעוני משום דלית ביה מעשה דהא ודאי ידעוני מעשה אית ביה שהוא שומע העצם וכמו שהוקשה לרש"י ז"ל והוא חירץ דאינו מדבר בשעת שומע העצם, ורבינו לא נראה לו לחלק בכך ולכן הוא מפרש דמה שאמר בגמרא ידעוני שאין בו מעשה ה"ק הא דלא תני ידעוני גבי ל"ו כריתות משום דלא הוי מילתא פסיקתא דאיכא ידעוני דלית ביה מעשה כגון שהוא לופה עמידות מצוי שומע ע"כ ואורח ידעוני ודאי שהוא פטור מקרבן ולכן לא תני ליה גבי שלשים ושש כריתות דלא הוה מילתא פסיקתא אלא ודאי ידעוני המשים עצם צפוי הוא צר מעשה והייב לכ"ע ואפילו לרבנן ולכן כתב כאן דידעוני חייב וכגון שמים ע"כ צפוי וכן שם כתב בעל ידעוני במעשה כלומר לאפוקי ידעוני דלית ביה מעשה ומה שלא מנה שם חוץ ממגדף וידעוני היינו טעמא משום דלא הוי מילתא פסיקתא משום דאיכא ידעוני דחייב כגון דעבד מעשה וכמו שכתב לקמן כך נראה לי ליישב דברי רבינו ז"ל. עוד כתב רבינו שם דטעם המגדף הוא משום דלית ביה מעשה וטעם ציטול קרבן פסח ומילה משום דהוי מלוח עשה וקשה דבפסח ומילה נמי לימא טעמא דאיכא

מגדל עז

מיתות (דף ס"ה) : כתב הראב"ד ז"ל בניה סקירות עושה כן ובעור של אדם מת ומדבר משחיו של מת עכ"ל : ואני אומר אם קבלה נקבל ואם הלכה אלא בתוספתא מפרש כל דבר בקבלה מחקות העובדים כוכבים ולא נזכר גס לא הוכרח פ' ארבע מיתות וא"כ למה לא נאמר כמו שפירשוהו גבי ידעוני והלך ולן בניה סקירות, ועוד קשה לי לא ולמד מבעלת אוב דשאל דאי בניה סקירות הואי מפרקתא מלתא לעלמא והוי רמיזא בקרא כד"ן : דברים ידועים אלא כו' עד אל תשנו אל האובות ואל הידעונים. הכיאות פרק ארבע מיתות (דף ס"ה) ואזהרה בספרא :

דמניא ושם אלהים אמרים לא תזכירו שלא יאמר אדם לחבירו שמו לי ביד עובדת כוכבים פלונית עד ולא יקיים בשמו וכו' ואם כדברי הראב"ד ז"ל למה סדרו רבינו ורצ אפי' בשתי פסקות אלא ודאי רישא דוקא מוקי כר' יהודה אבל סוף כלל הוא ולא הוכרח ר' יהודה בגמרא לגבי הנודר בשמה לא כפי' ארבע מיתות ולא בשום מקום בהלמוד לפי זכירתו ואם הראב"ד ז"ל ירצה לחלוק עליו בזה נריך לזכר דבריו בראיות כד"ן :

פ"ו העושה אוב או ידעוני וכו' היה שוגג מביא חטאת קבועה. * כיצד מעשה האוב. פרק ארבע